



KURATORIUM OŚWIATY W SZCZECINIE
Wydział Wspomagania i Strategii Edukacyjnej

Realizacja obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki w Polsce i poza granicami kraju

Stan prawny na dzień 12 stycznia 2009 r.

Opracowanie:

Agata Markowicz-Szarejko – Zastępca Dyrektora
Wydziału Wspomagania i Strategii Edukacyjnej
Kuratorium Oświaty w Szczecinie

Szczecin, 12 stycznia 2009 r.

SPIS TREŚCI

I.	Prawo do nauki	s. 3
II.	Obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego	s. 3
II.1.	Kontrola spełniania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego	s. 4
III.	Obowiązek szkolny	s. 4
III.1.	Kontrola spełniania obowiązku szkolnego	s. 5
IV.	Obowiązek nauki	s. 6
IV.1.	Kontrola spełniania obowiązku nauki	s. 8
V.	Przyjmowanie dzieci i młodzieży do publicznych przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych	s. 9
V.1.	Przyjmowanie dzieci do przedszkola i oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej	s. 9
V.1.1.	Zgłoszenie dziecka do przedszkola lub oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej	s. 9
V.2.	Przyjmowanie uczniów do szkoły podstawowej	s.10
V.2.1.	Zgłoszenie do szkoły podstawowej dziecka rozpoczynającego spełnianie obowiązku szkolnego	s.10
V.3.	Przyjmowanie uczniów do gimnazjum	s.10
V.3.1.	Zgłoszenie ucznia do gimnazjum	s.10
V.4.	Przyjmowanie uczniów do szkoły ponadgimnazjalnej	s.11
V.4.1.	Zgłoszenie ucznia do szkoły ponadgimnazjalnej	s.11
V.5.	Przyjmowanie uczniów do klasy programowo wyższej (na semestr programowo wyższy) w szkole podstawowej, gimnazjum, szkole ponadgimnazjalnej	s.11
VI.	Podejmowanie nauki w polskich szkołach przez dzieci cudzoziemców	s.12
VII.	Podejmowanie nauki przez dzieci i młodzież powracające z zagranicy, które realizują obowiązek szkolny	s.13
VIII.	Realizacja obowiązku szkolnego i obowiązku nauki poza granicami kraju	s.14
VIII.1.	Spełnianie obowiązku szkolnego i obowiązku nauki poza szkołą	s.14
VIII.2.	Kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą	s.15
VIII.3.	Przyjęcie dziecka do szkoły za granicą	s.16
VIII.4.	Formalności, jakich powinno się dokonać wyjeżdżając z dzieckiem za granicę	s.16
IX.	Spełnianie rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki w przedszkolach i szkołach poza granicami kraju oraz w przedszkolach i szkołach przy przedstawicielstwach innych krajów znajdujących się na terenie Polski	s.17
X.	Skutki prawne pozostawienia dziecka przez rodziców wyjeżdżających do pracy za granicą	s.17
XI.	Zasady nostryfikacji świadectw szkolnych	s.19
XII.	Legalizacja dokumentów	s.21
XIII.	Opieka nad rodziną i dzieckiem	s.22
	Przypisy końcowe	s.23

I. Prawo do nauki.

Prawo do nauki, jako jedno z praw obywatelskich (należących do grupy praw ekonomicznych, socjalnych i kulturalnych) zapewnia każdemu obywatelowi ustawa zasadnicza - Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.¹ (art. 70). Norma konstytucyjna przewiduje również dla obywateli polskich nieodpłatność nauki w szkołach publicznych, wolność wyboru przez rodziców szkoły publicznej lub niepublicznej oraz indywidualną pomoc finansową i organizacyjną dla uczniów. Podobnie o prawie do nauki czytamy w art. 3 i art.28 Konwencji o prawach dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.²

Zbiór postulatów i wytycznych, według których powinien być zorganizowany system oświaty w Polsce, a także standardów, jakie powinien spełniać określa art. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty³. Z cytowanego artykułu wynika również zasada powszechności kształcenia (art. 1 pkt 1 ustawy³).

II. Obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego.

Obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, zgodnie z art. 14 ust. 3 ustawy³ może się odbywać w przedszkolu lub w oddziale przedszkolnym zorganizowanym w szkole i rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 6 lat (art. 14 ust. 3a ustawy³), a w przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, obowiązek ten rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego poprzedzającym rok szkolny, w którym dziecko rozpocznie spełnianie obowiązku szkolnego. W przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, zgodnie z art. 14 ust. 1a ustawy³ obowiązek szkolny może być odroczony do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 10 lat.

Na wniosek rodziców dyrektor szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka może zezwolić na spełnianie przez nie obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego poza przedszkolem albo oddziałem przedszkolnym oraz określić warunki jego spełniania, uwzględniając konieczność uzyskania przez dziecko przed rozpoczęciem spełniania obowiązku szkolnego opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej (art.16 ust. 7a ustawy³)

Obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, w myśl art. 16 ust. 5b ustawy³ może być także spełniany przez uczęszczanie do przedszkola za granicą, w tym na podstawie umów międzynarodowych lub porozumień o współpracy bezpośredniej lub w ramach programów edukacyjnych Unii Europejskiej oraz przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce.

Za spełnianie obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, zgodnie z art. 16 ust. 7 ustawy³ uznaje się również udział dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych, organizowanych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 1997 r. w sprawie zasad organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim⁴.

Zwolnione z obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego może być dziecko, które zostało wcześniej przyjęte do szkoły podstawowej (art. 16 ust. 2 ustawy³).

Niespełnianie obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy³ podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, tj. podlega sankcjom na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 1966. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji⁵.

Zapewnienie warunków do spełniania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego jest zadaniem własnym gminy (art. 14 ust. 4 ustawy³).

II.1. Kontrola spełniania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego.

Zgodnie z art. 14b ust. 2 ustawy³ dyrektorzy publicznych szkół podstawowych kontrolują spełnianie obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego przez dzieci zamieszkujące w obwodach tych szkół. W myśl art. 19 ust. 1 pkt 1 ustawy³ oznacza to kontrolę wykonania przez rodziców dziecka czynności związanych ze zgłoszeniem dziecka do przedszkola lub oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej, kontrolę zapewnienia przez rodziców dziecka regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia, a także kontrolę realizacji przez dziecko obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego za granicą lub w przedszkolu przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce. Na dyrektorach szkół podstawowych, w obwodzie których mieszka dziecko, został również nałożony obowiązek współdziałania z rodzicami w realizacji obowiązku zapewnienia dziecku warunków umożliwiających przygotowywanie się do zajęć oraz warunków określonych w treści decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 16 ust. 7a ustawy³.

Dyrektorzy publicznych szkół podstawowych z mocy art. 19 ust. 2 ustawy³ mają z urzędu dostęp do danych personalnych dzieci mieszkających na terenie gminy i dlatego też na nich ciąży obowiązek kontroli spełniania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego przez dzieci zamieszkujące w obwodach tych szkół.

O spełnianiu przez dziecko obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego oraz o zmianach w tym zakresie informują dyrektora szkoły, w obwodzie której dziecko mieszka dyrektorzy publicznych i niepublicznych przedszkoli i szkół podstawowych, w których zorganizowano oddziały przedszkolne (art. 14b ust. 3 ustawy³).

III. Obowiązek szkolny.

Zgodnie z art. 15 ustawy³ obowiązek szkolny dziecka rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat, oraz trwa do ukończenia gimnazjum, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18 roku życia. Zapis art. 63 ustawy³ mówi o tym, że rok szkolny we wszystkich szkołach i placówkach rozpoczyna się z dniem 1 września każdego roku, a zatem rodzic dziecka rozpoczynającego spełnianie obowiązku szkolnego jest zobowiązany dopełnić wymagania zgłoszenia dziecka do szkoły najpóźniej 1 września danego roku. Jeżeli jednak w przypadku uzasadnionym ważnymi przyczynami rozpoczęcie spełniania obowiązku szkolnego zostało odroczone w myśl art. 16 ust. 3-4 ustawy³, to początek obowiązku szkolnego należy ustalić według daty określonej w decyzji dyrektora szkoły. Odroczenie obowiązku szkolnego może nastąpić tylko na jeden rok, co nie oznacza jednak, że możliwe jest tylko jednorazowe odroczenie obowiązku szkolnego. W przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, zgodnie z art. 14 ust. 1a

ustawy³ obowiązek szkolny może być odroczony do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 10 lat.

Dziecko, które wykazuje psychofizyczną dojrzałość do podjęcia nauki w szkole i przed dniem 1 września kończy 6 lat może na wniosek rodziców rozpocząć naukę w szkole podstawowej (art. 16 ust. 1 ustawy³), a decyzję o wcześniejszym przyjęciu dziecka do szkoły, zgodnie z art. 14 ust. 2 ustawy³ podejmuje dyrektor publicznej szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka po zasięgnięciu opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Zgodnie z art. 16 ust. 5 ustawy³ obowiązek szkolny spełnia się przez uczęszczanie do publicznej lub niepublicznej szkoły podstawowej i publicznego lub niepublicznego gimnazjum, co zapewnia wykonywanie konstytucyjnej wolności rodziców do wyboru dla swoich dzieci szkół innych niż publiczne. W myśl art. 85 ust.1 ustawy³ niepublicznym szkołom podstawowym i gimnazjom założonym zgodnie z art. 82 ust. 1-3 ustawy³ przysługują uprawnienia szkół publicznych z dniem rozpoczęcia działalności. Zapewnienie wykonywania obowiązku szkolnego dziecka należy pod sankcją prawną do prawnych obowiązków rodziców dziecka (art. 18 i art. 20 ustawy³).

Obowiązek szkolny, w myśl art. 16 ust. 5b ustawy³ może być spełniany również przez uczęszczanie do szkoły za granicą, w tym na podstawie umów międzynarodowych lub porozumień o współpracy bezpośredniej zawieranych przez szkoły, jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej lub w ramach programów edukacyjnych Unii Europejskiej a także przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce.

Za spełnianie obowiązku szkolnego, w myśl z art. 16 ust. 7 ustawy³ uznaje się również udział dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych, organizowanych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 1997 r. w sprawie zasad organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim⁴ wyżej.

Na wniosek rodziców, zgodnie z art. 16 ust. 8 ustawy³ dyrektor publicznej szkoły podstawowej lub gimnazjum, w obwodzie których dziecko mieszka, może zezwolić na spełnianie przez ucznia obowiązku szkolnego poza szkołą oraz określić warunki jego spełniania. Pamiętać jednak należy, że uczeń, który spełnia obowiązek szkolny poza szkołą może otrzymać świadectwo ukończenia poszczególnych klas danej szkoły lub ukończenia tej szkoły na podstawie egzaminów klasyfikacyjnych przeprowadzonych przez szkołę, której dyrektor zezwolił na taką formę spełniania obowiązku szkolnego.

III.1. Kontrola spełniania obowiązku szkolnego.

Zgodnie z art. 19 ust.1 ustawy³ dyrektorzy publicznych szkół podstawowych i gimnazjów kontrolują spełnianie obowiązku szkolnego przez dzieci zamieszkujące w obwodach tych szkół, co oznacza kontrolę wykonania przez rodziców dziecka czynności związanych ze zgłoszeniem dziecka do szkoły, kontrolę zapewnienia przez rodziców dziecka regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia szkolne, a także kontrolę realizacji przez dziecko

obowiązku szkolnego w szkole za granicą lub w szkole przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce. Na dyrektorach publicznych szkół podstawowych i gimnazjów, w obwodzie których mieszka dziecko, został również nałożony obowiązek współdziałania z rodzicami w realizacji obowiązku zapewnienia dziecku warunków umożliwiających przygotowywanie się do zajęć oraz warunków określonych w treści decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 16 ust. 8 ustawy³ (art. 19 ust. 1 pkt 1 ustawy³).

Dyrektorzy publicznych szkół podstawowych i gimnazjów prowadzą ewidencję spełniania obowiązku szkolnego (art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy³) na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji⁶.

IV. Obowiązek nauki

Zapisy Konstytucji¹ oprócz prawa do nauki nakładają również jej obowiązek do 18 roku życia. Zasada ta dotyczy zarówno publicznych szkół podstawowych, gimnazjów, jak również szkół ponadgimnazjalnych bez względu na profil nauczania, przy czym nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna. Obowiązek pobierania nauki często mylony z obowiązkiem szkolnym, choć są to dwa różne zagadnienia, oznacza, że każdy kto kończy gimnazjum spełniając obowiązek szkolny, posiada uprawnienie do znalezienia miejsca i przyjęcia do odpowiedniej szkoły ponadgimnazjalnej. W art. 70 Konstytucji¹ zawarte zostały także zapisy dotyczące wolności wyboru szkół innych niż publiczne i wolności tworzenia szkół niepublicznych wszelkich szczebli oraz autonomii szkół wyższych.

O zapisach w Konstytucji dotyczących obowiązku nauki powinni pamiętać nie tylko dyrektorzy szkół ponadgimnazjalnych, ale również rodzice, którym ta wiedza powinna być dostarczona.

Obowiązek nauki został szczegółowo omówiony w przepisach prawa niższego rzędu niż Konstytucja¹, a mianowicie w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty³. Art. 16 ust. 5a cyt. ustawy³ wyraźnie wskazuje na formy realizacji obowiązku nauki, po ukończeniu gimnazjum. Zgodnie z przywołanym artykułem, osoby w wieku 16 lat (po ukończeniu gimnazjum) mogą spełniać obowiązek nauki przez uczęszczanie do publicznej lub niepublicznej szkoły ponadgimnazjalnej. Typy szkół ponadgimnazjalnych określa art. 9 ust. 1 pkt 3 cyt. ustawy³, tj.:

- zasadnicze szkoły zawodowe o okresie nauczania nie krótszym niż 2 lata i nie dłuższym niż 3 lata, których ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu, a także dalsze kształcenie w dwuletnich uzupełniających liceach ogólnokształcących i trzyletnich technikach uzupełniających,
- trzyletnie licea ogólnokształcące, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
- trzyletnie licea profilowane kształcące w profilach kształcenia ogólnozawodowego, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,

- czteroletnie technika, których ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu, a także umożliwiające uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
- dwuletnie uzupełniające licea ogólnokształcące dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
- trzyletnie technika uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych, których ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu, a także umożliwiające uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
- trzyletnie szkoły specjalne przysposabiające do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa potwierdzającego przysposobienie do pracy.

Po ukończeniu przez ucznia gimnazjum obowiązek nauki (zgodnie z art. 16 ust. 5a ustawy³) spełnia się poprzez:

- uczęszczanie do publicznej lub niepublicznej szkoły ponadgimnazjalnej lub przez uczęszczanie na zajęcia realizowane w formach pozaszkolnych w placówkach publicznych i niepublicznych prowadzących kształcenie ustawiczne, posiadających ustawowy wymóg akredytacji
- uczęszczanie na zajęcia realizowane w ramach działalności oświatowej prowadzonej przez osoby prawne lub fizyczne na podstawie art. 83 a ust. 2 ustawy³, dla której osoby te uzyskały ustawowy wymóg akredytacji, o której mowa w art. 68b ustawy³
- realizowanie zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 1 lipca 2002 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu⁷ (przywołane rozporządzenie określa warunki i tryb organizowania praktycznej nauki zawodu w warsztatach szkolnych, pracowniach szkolnych i szkolnych gospodarstwach pomocniczych, placówkach kształcenia ustawicznego, placówkach kształcenia praktycznego, u pracodawców i w indywidualnych gospodarstwach rolnych oraz kwalifikacje wymagane od osób prowadzących praktyczną naukę zawodu i przysługujące im uprawnienia) przygotowania zawodowego u pracodawcy.

Akredytacja, o której mowa powyżej przyznawana jest zgodnie z art. 68 b ustawy³ przez kuratora oświaty właściwego dla siedziby placówki lub ośrodka, w drodze decyzji administracyjnej po przeprowadzeniu przez zespół powołany przez zespół powołany przez kuratora oświaty oceny działalności danej placówki lub ośrodka. Akredytację może uzyskać placówka lub ośrodek, która zapewnia bazę wyposażoną w środki dydaktyczne, zatrudnia wykwalifikowaną kadrę, opracowują i udostępniają materiały metodyczno-dydaktyczne. W postępowaniu o uzyskanie akredytacji kurator oświaty uwzględnia również wyniki nadzoru pedagogicznego sprawowanego nad placówką lub ośrodkiem.

W myśl art. 16 ust. 5b ustawy³ obowiązek nauki może być spełniany również przez uczęszczanie do szkoły za granicą, w tym na podstawie umów międzynarodowych lub porozumień o współpracy bezpośredniej zawieranych przez szkoły, jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej lub w ramach programów edukacyjnych Unii Europejskiej oraz przez uczęszczanie do szkoły przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce.

Za spełnianie obowiązku nauki, zgodnie z art. 16 ust. 7 ustawy³ uznaje się również udział dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych, organizowanych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 1997 r. w sprawie zasad organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim⁴.

Ważnym jest, iż dyrektor szkoły ponadgimnazjalnej, do której dziecko uczęszcza, może zezwolić na spełnianie przez ucznia obowiązku nauki poza szkołą oraz określić warunki jego spełniania. Pamiętać jednak należy, że zgodnie z art. 16 ust. 8 ustawy³ uczeń, który spełnia obowiązek nauki poza szkołą może otrzymać świadectwo ukończenia poszczególnych klas danej szkoły lub ukończenia tej szkoły na podstawie egzaminów klasyfikacyjnych przeprowadzonych przez szkołę, której dyrektor zezwolił na taką formę spełniania obowiązku nauki.

IV.1. Kontrola spełniania obowiązku nauki.

Pomimo, iż zakładanie i prowadzenie szkół ponadgimnazjalnych, a także ustalanie planu sieci szkół ponadgimnazjalnych należy do kompetencji powiatu (art. 17 ust. 5 ustawy³), to do kompetencji gminy należy kontrolowanie spełniania obowiązku nauki przez młodzież w wieku 16-18 lat (art. 19 ust. 1 pkt 1 ustawy³), co oznacza kontrolę wykonania przez rodziców młodzieży objętej obowiązkiem nauki czynności związanych ze zgłoszeniem dziecka do szkoły, kontrolę zapewnienia przez rodziców dziecka regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia, a także kontrolę realizacji przez dziecko obowiązku nauki w szkole za granicą lub w szkole przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce. Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy³ rodzice dziecka podlegającego obowiązkowi nauki, na żądanie wójta gminy (burmistrza, prezydenta miasta), na terenie której dziecko mieszka, są obowiązani informować go o formie spełniania obowiązku nauki przez dziecko i zmianach w tym zakresie.

Gmina współdziała także z rodzicami w realizacji obowiązku zapewnienia młodzieży warunków umożliwiających przygotowywanie się do zajęć oraz warunków nauki określonych w zezwoleniu na pozaszkolne realizowanie obowiązku nauki poza szkołą. Gmina prowadzi ponadto ewidencję spełniania obowiązku nauki (art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy³).

Mimo określenia gminy jako kontrolującej spełnianie obowiązku nauki, na mocy przepisów podstawowych zadanie prowadzenia ewidencji spełniania tego obowiązku przeniesiono na szczebel dyrektorów obwodowych gimnazjów publicznych. Podstawą do tego jest § 3 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji⁶, zgodnie z którym w księdze ewidencji prowadzonej przez gimnazjum odnotowuje się corocznie, w porozumieniu z gminą informacje o spełnianiu przez młodzież w wieku 16-18 lat obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki.

Na dyrektorów publicznych i niepublicznych szkół ponadgimnazjalnych oraz dyrektorów akredytowanych placówek prowadzących kształcenie w formach pozaszkolnych, osób prawnych lub fizycznych prowadzących akredytowaną działalność oświatową, na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy³ oraz pracodawców, u których młodociani realizują przygotowanie zawodowe, w myśl z art. 16 ust. 6b ustawy³ nałożony jest obowiązek powiadomienia wójta gminy (burmistrza, prezydenta miasta), na terenie której mieszka absolwent gimnazjum, który nie ukończył 18 lat, o przyjęciu go odpowiednio do szkoły, placówki, na zajęcia lub o zawarciu umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego. O tym fakcie, podobnie jak i zmianach w zakresie realizacji obowiązku nauki, wspomniane wyżej osoby i organy informują wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w terminie 14 dni.

V. Przyjmowanie dzieci i młodzieży do publicznych przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych.

V.1. Przyjmowanie dzieci do przedszkola i oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej.

Do przedszkola i oddziału przedszkolnego zorganizowanego w szkole podstawowej, zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 lutego 2004 r. w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do szkół publicznych oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych⁸ w pierwszej kolejności przyjmowane są dzieci w wieku 6 lat odbywające roczne przygotowanie przedszkolne. W następnej kolejności przyjmowane są dzieci matek lub ojców samotnie je wychowujących, matek lub ojców, wobec których orzeczono znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności bądź całkowitą niezdolność do pracy oraz niezdolność do samodzielnej egzystencji, na podstawie odrębnych przepisów, a także dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych.

V.1.1. Zgłoszenie dziecka do przedszkola lub oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej.

Obowiązki rodziców dziecka podlegającym obowiązkowi rocznego przygotowania przedszkolnego określa art. 14b ust. 1 ustawy³. Zgodnie z przywołanym artykułem rodzic ma obowiązek dopełnić czynności związane ze zgłoszeniem dziecka do przedszkola lub oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej. Zgłoszenie to powinno nastąpić najpóźniej z dniem 1 września w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 6 lat (art. 14 ust. 3a, art.).

Wyjątek stanowią dzieci posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, którym może zostać odroczony obowiązek szkolny do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 10 lat. W tym przypadku obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego poprzedzającego rok szkolny, w którym dziecko rozpocznie spełnianie obowiązku szkolnego (art. 14 ust. 1a i 3a ustawy³).

Z obowiązku zgłoszenia dziecka do przedszkola lub oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej zwolnieni są rodzice, których dziecko zostaje wcześniej przyjęte do szkoły podstawowej. Zgodnie z art. 16 ust. 2 ustawy³ dziecko wcześniej przyjęte do szkoły podstawowej, jest zwolnione z obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego.

V.2. Przyjmowanie uczniów do szkoły podstawowej.

Do klasy pierwszej szkoły podstawowej, zgodnie z § 3 rozporządzenia⁸ przyjmowane są dzieci, które w danym roku kalendarzowym kończą 7 lat i nie odroczone im rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego na podstawie art. 14 ust. 1a lub art. 16 ust. 3 ustawy³, a także dzieci, w stosunku do których podjęto decyzję o wcześniejszym przyjęciu do szkoły podstawowej na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy³.

Do klasy pierwszej szkoły podstawowej ogólnodostępnej prowadzonej przez gminę lub innej należącej do sieci szkół podstawowych ustalonej przez gminę przyjmuje się z urzędu - dzieci zamieszkałe w obwodzie danej szkoły podstawowej oraz na wniosek rodziców (prawnych opiekunów) - dzieci zamieszkałe poza obwodem danej szkoły podstawowej, w przypadku gdy szkoła dysponuje wolnymi miejscami (§ 4 rozporządzenia⁸)

V.2.2. Zgłoszenie do szkoły podstawowej dziecka rozpoczynającego spełnianie obowiązku szkolnego.

Obowiązki rodziców dziecka podlegającemu obowiązkowi szkolnemu lub nauki określa art. 18 ustawy³. Zgodnie z cyt. artykułem rodzice dziecka rozpoczynającego spełnianie obowiązku szkolnego są zobowiązani do dopełnienia czynności związanych ze zgłoszeniem go do szkoły najpóźniej z dniem 1 września w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat.

Wyjątek stanowią dzieci, którym w myśl art. 14 ust. 1a i 16 ust. 3-4 ustawy³ obowiązek szkolny został odroczony. Początek obowiązku szkolnego ustala się wtedy według daty określonej w decyzji dyrektora szkoły.

V.3. Przyjmowanie uczniów do gimnazjum.

Do klasy pierwszej gimnazjum ogólnodostępnego prowadzonego przez gminę lub innego należącego do sieci gimnazjów ustalonej przez gminę, zgodnie z § 5 ust. 1 rozporządzenia⁸ przyjmuje się z urzędu - absolwentów szkół podstawowych zamieszkałych w obwodzie danego gimnazjum oraz na wniosek rodziców (prawnych opiekunów) - absolwentów szkół podstawowych zamieszkałych poza obwodem danego gimnazjum, w przypadku gdy gimnazjum dysponuje wolnymi miejscami.

Przyjęcie do klasy pierwszej gimnazjum odbywa się na podstawie złożonego oryginału świadectwa ukończenia szkoły podstawowej i oryginału zaświadczenia o wynikach sprawdzianu po klasie szóstej oraz innych wymaganych przez szkołę dokumentów.

V.3.1. Zgłoszenie ucznia do gimnazjum.

Terminy rekrutacji do publicznych gimnazjów, a także terminy składania dokumentów do szkoły ustala na podstawie § 23 pkt 2-3 rozporządzenia⁹ kurator oświaty.

V.4. Przyjmowanie uczniów do szkoły ponadgimnazjalnej.

O przyjęcie do klasy pierwszej szkół ponadgimnazjalnych: zasadniczej szkoły zawodowej, liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego, technikum oraz szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy, zgodnie z § 7 ust. 1 rozporządzenia⁸ mogą ubiegać się absolwenci gimnazjum.

Do klasy pierwszej szkół ponadgimnazjalnych: uzupełniającego liceum ogólnokształcącego i technikum uzupełniającego mogą ubiegać się o przyjęcie absolwenci zasadniczych szkół zawodowych (§ 7 ust. 2

rozporządzenia⁸), a o przyjęcie na semestr pierwszy szkoły ponadgimnazjalnej - szkoły policealnej mogą ubiegać się absolwenci posiadający wykształcenie średnie (§ 7 ust. 3 rozporządzenia⁸).

O przyjęciu kandydatów do klasy pierwszej szkół ponadgimnazjalnych: zasadniczej szkoły zawodowej, liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum decydują kryteria zawarte w statucie szkoły (§ 8 ust. 1 rozporządzenia⁸). Kandydaci, którzy zostali umieszczeni na liście przyjętych do danej szkoły składają oświadczenie potwierdzające wolę podjęcia nauki w danej szkole oraz oryginały świadectwa i zaświadczenia o szczegółowych wynikach egzaminu przeprowadzanego w ostatnim roku nauki w gimnazjum (§ 9 ust. 3 rozporządzenia⁸).

Kandydaci ubiegający się o przyjęcie do klasy pierwszej lub na semestr pierwszy szkoły ponadgimnazjalnej prowadzącej kształcenie zawodowe powinni posiadać zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do kształcenia w określonym zawodzie (§ 7 ust. 4 rozporządzenia⁸), a kandydaci niepełnosprawni ubiegający się o przyjęcie do klasy pierwszej szkół ponadgimnazjalnych powinni posiadać orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wydane przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej (§ 7 ust. 5 rozporządzenia⁸).

V.4.1. Zgłoszenie ucznia do szkoły ponadgimnazjalnej.

Terminy rekrutacji do publicznych szkół ponadgimnazjalnych, a także terminy składania dokumentów do szkoły, a w przypadku publicznych szkół ponadgimnazjalnych także termin w ciągu którego kandydaci umieszczeni na listach kandydatów przyjętych do szkół są obowiązani potwierdzić wolę podjęcia nauki w danej szkole ustala na podstawie § 23 pkt 2-3 rozporządzenia⁹ kurator oświaty.

V.5. Przyjmowanie uczniów do klasy programowo wyższej (na semestr programowo wyższy) w szkole podstawowej, gimnazjum, szkole ponadgimnazjalnej.

Zgodnie z § 19 ust. 1 rozporządzenia⁸ do klasy programowo wyższej (na semestr programowo wyższy) w szkole podstawowej, gimnazjum, szkole ponadgimnazjalnej przyjmuje się ucznia na podstawie:

- świadectwa ukończenia klasy programowo niższej (wpisu w indeksie potwierdzającego ukończenie semestru programowo niższego) w szkole publicznej lub szkole niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej tego samego typu oraz odpisu arkusza ocen wydanego przez szkołę, z której uczeń odszedł;
- pozytywnych wyników egzaminów klasyfikacyjnych, przeprowadzanych z obowiązkowych zajęć edukacyjnych ujętych w szkolnym planie nauczania dla klasy programowo niższej od klasy, do której uczeń przechodzi, z wyjątkiem zajęć edukacyjnych z techniki, plastyki, muzyki i wychowania fizycznego, w przypadku przyjmowania:
 - do szkoły podstawowej lub gimnazjum ucznia spełniającego obowiązek szkolny poza szkołą, na podstawie art. 16 ust. 8 ustawy³,
 - do szkoły ponadgimnazjalnej ucznia spełniającego obowiązek nauki poza szkołą, na podstawie art. 16 ust. 8 ustawy³,

- do klasy programowo wyższej, niż to wynika z ostatniego świadectwa szkolnego ucznia zmieniającego typ szkoły lub profil klasy albo przedmiot realizowany w zakresie rozszerzonym,
- do szkoły ponadgimnazjalnej ucznia przechodzącego ze szkoły niepublicznej nieposiadającej uprawnień szkoły publicznej;
- świadectwa (zaświadczenia) wydanego przez szkołę za granicą i ostatniego świadectwa szkolnego wydanego w Polsce, na podstawie sumy lat nauki szkolnej ucznia.

VI. Podejmowanie nauki w polskich szkołach przez dzieci cudzoziemców.

Warunki podejmowania nauki przez cudzoziemców w polskich szkołach oraz wysokości pobieranych za naukę opłat zostały określone przepisami art. 94 a ustawy³ oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 października 2001 r. w sprawie przyjmowania osób niebędących obywatelami polskimi do publicznych przedszkoli, szkół, zakładów kształcenia nauczycieli i placówek⁹.

Zgodnie z art. 15 ustawy³ obowiązkiem szkolnym i obowiązkiem nauki są objęci nie tylko obywatele polscy, ale także cudzoziemcy przebywający w Polsce.

Wszyscy cudzoziemcy na warunkach dotyczących obywateli polskich mogą korzystać z nauki i opieki w publicznych przedszkolach oraz w publicznych szkołach podstawowych, publicznych gimnazjach oraz w publicznych placówkach, w tym placówkach artystycznych. Korzystanie z niepublicznych placówek przedszkolnych oraz niepublicznych szkół zależy od warunków obowiązujących w danym przedszkolu lub szkole, które nie ma obowiązku przyjmować wszystkich chętnych.

Z prawa do nauki w szkołach ponadgimnazjalnych na takich samych zasadach jak obywatele polscy mogą korzystać tylko cudzoziemcy należący do jednej z poniżej wymienionych grup.:

- osoby pochodzenia polskiego w rozumieniu przepisów o repatriacji,
- obywatele państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej i członkowie ich rodzin, posiadający prawo stałego pobytu,
- pracownicy migrujący i osoby pracujące na własny rachunek, będący obywatelami państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, posiadający prawo pobytu, a także członkowie ich rodzin, o ile zamieszkują na terytorium RP,
- uchodźcy oraz dzieci osób posiadających status uchodźcy,
- dzieci osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy,
- osoby, którym udzielono:
 - zezwolenia na osiedlenie się,
 - zgody na pobyt tolerowany,
 - zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony,

- zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich,
- osoby korzystające z ochrony czasowej na terytorium RP,
- osoby, dla których uprawnienie takie wynika z umów międzynarodowych
- stypendyści otrzymujący stypendia Ministra Edukacji Narodowej, organu prowadzącego szkołę lub dyrektora szkoły,
- osoby posiadające Kartę Polaka (od 29 marca 2008 roku).

W świetle przepisu art. 94 a ust. 3 ustawy, pozostali cudzoziemcy mogą pobierać naukę w szczególności w szkołach ponadgimnazjalnych wszystkich typów na warunkach odpłatności. Wysokość odpłatności oraz sposób wnoszenia opłat, uwzględniający przewidywane koszty kształcenia oraz możliwość całkowitego lub częściowego zwolnienia z tej odpłatności określa rozporządzenie⁹.

Cudzoziemcy podlegający obowiązkowi szkolnemu, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, mają prawo do dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego w formie kursu przygotowawczego lub dodatkowych lekcji języka polskiego (§ 6 ust. 1 rozporządzenia⁹). Dodatkową naukę języka polskiego dla tych osób ustala, w porozumieniu z gminą, dyrektor szkoły lub placówki, w której organizowana jest nauka języka polskiego (§ 6 ust. 4 rozporządzenia⁹) przez okres nie dłuższy niż jeden rok szkolny (§ 6 ust. 2 rozporządzenia⁹).

Dla cudzoziemców podlegających obowiązkowi szkolnemu, placówka dyplomatyczna lub konsularna kraju ich pochodzenia działająca w Polsce albo stowarzyszenie kulturalno-oświatowe danej narodowości mogą organizować w szkole, w porozumieniu z dyrektorem szkoły i za zgodą organu prowadzącego, naukę języka i kultury kraju pochodzenia (§ 7 rozporządzenia⁹).

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może przyznać cudzoziemcowi stypendium w wysokości i na zasadach określonych w rozporządzeniu⁹.

VII. Podejmowanie nauki przez dzieci i młodzież powracające z zagranicy, które realizują obowiązek szkolny.

Po powrocie z zagranicy rodzic powinien udać się do szkoły podstawowej lub gimnazjum, w obwodzie którego dziecko mieszka lub wybranej szkoły ponadgimnazjalnej i przedstawić dokumenty potwierdzające spełnianie przez dziecko za granicą obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki.

Wskazany jest, by przed wyjazdem odebrać ze szkoły lokalnej – świadectwa dziecka, jeśli w systemie szkolnym danego państwa są wydawane, albo zaświadczenie wystawione przez dyrekcję szkoły, do której dziecko uczęszczało. Jeżeli dziecko przebywało w kraju pozaeuropejskim, to otrzymane dokumenty należy potwierdzić w polskim konsulacie, co zapobiegnie ewentualnym problemom z ich uznaniem ich w polskiej szkole, a jeśli dziecko uczęszczało do szkoły polskiej – świadectwa z kolejnych kończonych klas.

Świadectwa promocyjne lub inne dokumenty świadczące o promocji dziecka z klasy do klasy nie podlegają nostryfikacji, a o przyjęciu dziecka do określonej klasy decyduje dyrektor szkoły (§ 22 rozporządzenia⁸), w którego gestii - w przypadku wątpliwości – leży także sprawdzenie poziomu wiedzy dziecka.

Do klasy programowo wyższej (na semestr programowo wyższy) w szkole podstawowej, gimnazjum, szkole ponadgimnazjalnej dyrektor przyjmuje ucznia na podstawie świadectwa (zaświadczenia) wydanego przez szkołę za granicą i ostatniego świadectwa szkolnego wydanego w Polsce, na podstawie sumy lat nauki szkolnej ucznia (§ 19 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia⁸).

W przypadku dziecka powracającego z zagranicy, które nie posiada zaświadczenia o wynikach sprawdzianu po klasie szóstej lub zaświadczenia o szczegółowych wynikach egzaminu przeprowadzanego w ostatnim roku nauki w gimnazjum, to podczas postępowania rekrutacyjnego bierze się pod uwagę świadectwo (zaświadczenie) wydane przez szkołę za granicą i ostatnie świadectwo szkolne wydane w Polsce.

Dzieci, które jednocześnie uczęszczały do szkoły kraju czasowego pobytu i szkoły polskiej realizującej uzupełniający plan nauczania (szkoły polskie przy polskich przedstawicielstwach za granicą), nie muszą po powrocie do Polski składać egzaminów klasyfikacyjnych z języka polskiego, historii Polski, geografii Polski i wiedzy o społeczeństwie – wskazanym jest okazanie dyrektorowi szkoły dokumentu, poświadczającego udział dziecka w tego typu zajęciach.

Aby dziecko posiadające obywatelstwo polskie mogło bezproblemowo odnaleźć się w polskim systemie edukacji, najkorzystniejsze z punktu widzenia dziecka byłoby zaplanowanie przyjazdu do Polski w okresie wakacyjnym. Pozwoli to również na znalezienie szkoły spełniającej oczekiwania rodziców i ucznia (odległość od miejsca zamieszkania, typ szkoły, np. integracyjna, sportowa, dwujęzyczna) oraz na spokojne załatwienie niezbędnych formalności (rozmowa z dyrektorem szkoły, ewentualna nostryfikacja świadectwa wydanego za granicą), zakup podręczników. Dziecko zaś będzie miało możliwość poznania rówieśników, jeszcze zanim staną się oni kolegami z klasy.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami możliwym jest jednak, by zapisać dziecko do polskiej szkoły w trakcie roku szkolnego, ale może się to jednak wiązać z trudnościami adaptacyjnymi, z koniecznością indywidualnego nadrobienia zaległości i wyrównywania różnic programowych. W takiej sytuacji pomocą dziecku i rodzicom, oprócz wychowawcy klasy, służyć powinien pedagog lub psycholog zatrudniony w szkole.

VIII. Realizacja obowiązku szkolnego i obowiązku nauki poza granicami kraju.

VIII.1. Spełnianie obowiązku szkolnego i obowiązku nauki poza szkołą.

Jedyna możliwość spełniania obowiązku szkolnego i obowiązku nauki poza szkołą została przewidziana w art. 16 ust. 8 ustawy³. Cytowany przepis można zastosować do sytuacji, w której dzieci i młodzież obywatelstwa polskiego, zamieszkałe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, spełniają obowiązek szkolny lub nauki przez uczęszczanie do szkoły za granicą. Zgodnie z przywołanym przepisem uczeń może spełniać obowiązek szkolny lub nauki w takiej formie za zezwoleniem dyrektora publicznej szkoły podstawowej lub gimnazjum, w obwodzie którego mieszka, lub dyrektora szkoły ponadgimnazjalnej, do której uczęszcza.

Ponadto w celu uzyskania świadectwa ukończenia poszczególnych klas danej szkoły lub świadectwa ukończenia szkoły uczeń spełniający obowiązek szkolny lub nauki za granicą zobowiązany jest zdawać egzaminy klasyfikacyjne przeprowadzane przez szkołę, której dyrektor zezwolił na taką formę spełniania obowiązku szkolnego lub nauki.

Uczeń zdający egzamin maturalny w szkole za granicą i zamierzający uzyskać także polskie świadectwo dojrzałości jest zobowiązany do zdawania egzaminu maturalnego w polskiej szkole. W przeciwnym razie, obywatel polski posiadający świadectwo dojrzałości wydane przez szkołę za granicą w celu ubiegania się o przyjęcie na polską uczelnię będzie zobowiązany nostryfikować swoje świadectwo dojrzałości (zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 6 kwietnia 2006 r. w sprawie nostryfikacji świadectw szkolnych i świadectw maturalnych uzyskanych za granicą¹⁰).

Możliwość spełniania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki za granicą daje również zapis art. 16 ust. 5b pkt 1 ustawy³. Na podstawie cytowanego przepisu obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązek szkolny i obowiązek nauki może być spełniany poprzez uczęszczanie do szkoły za granicą, w tym na podstawie umów międzynarodowych lub porozumień o współpracy bezpośredniej zawieranych przez szkoły, jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej lub w ramach programów edukacyjnych Unii Europejskiej.

VIII.2. Kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą.

Organizacja kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą została określona w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 2 września 2004 r. w sprawie organizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą¹¹. Zgodnie z § 1 ust. 2 cyt. rozporządzenia¹¹ obowiązek szkolny oraz obowiązek nauki może być spełniany przez dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą przez :

- uczęszczanie do szkoły realizującej ramowy plan nauczania;
- uczestniczenie w kształceniu na odległość, prowadzonym przez szkołę, obejmującym realizację ramowego planu nauczania;
- uczęszczanie do szkoły kraju, w którym przebywają; uczęszczanie do szkoły europejskiej działającej na podstawie Konwencji o Statucie Szkół Europejskich, sporządzonej w Luksemburgu dnia 21 czerwca 1994 r., zwanej dalej "szkołą europejską".

Kształcenie w szkołach dzieci obywateli polskich czasowo przebywających lub stale zamieszkałych za granicą oraz dzieci osób pochodzenia polskiego lub narodowości polskiej niebędących obywatelami polskimi jest nieodpłatne (§ 3 ust. 2 rozporządzenia¹¹).

Zgodnie z § 6 rozporządzenia¹¹ szkoły, zespoły szkół oraz szkolne punkty konsultacyjne przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej realizują podstawę programową kształcenia ogólnego w zakresie nauczanych

przedmiotów, ramowy plan nauczania dla danego typu szkoły, uzupełniający plan nauczania, dla uczniów uczęszczających do szkół kraju, w którym przebywają. W szkole podstawowej i w gimnazjum nie przeprowadza się jednak sprawdzianu i egzaminu, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy³ (§ 9 ust. 2 rozporządzenia¹¹).

Zadania związane z organizacją kształcenia w szkołach polskich koordynuje Zespół Szkół dla Dzieci Obywateli Polskich Czasowo Przebywających za Granicą, z siedzibą w Warszawie przy ul. Solec 57, tel. nr 0 22 622 37 92 lub 0 22 622 37 93.

Organem prowadzącym ww. szkoły polskie oraz Zespół Szkół w Warszawie jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, a szczegółowe informacje o organizacji kształcenia i sieci szkół polskich przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć na stronie internetowej: www.spzq.pl

VIII.3. Przyjęcie dziecka do szkoły za granicą.

Przyjęcie dziecka do szkoły za granicą regulują przepisy wewnętrzne danego kraju. Wyjeżdżając za granicę, warto skontaktować się z urzędem konsularnym danego kraju. Adresy i numery telefonów placówek są dostępne na stronie:

<http://www.msz.gov.pl/Placowki.dyplomatyczne.i.urzedy.konsularne.w.Polsce.1825.html?PHPSESSID=a8994d4f150e4e05ba5650de52d8d69e>

VIII.4. Formalności, jakich powinno się dokonać wyjeżdżając z dzieckiem za granicę.

W przypadku dziecka, które podlega obowiązkowi rocznego przygotowania przedszkolnego rodzic powinien powiadomić dyrektora szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka o wyjeździe i przewidywanym czasie pobytu dziecka za granicą. Rodzice dziecka podlegającego obowiązkowi rocznego przygotowania przedszkolnego, na mocy art. 14b ust. 1 pkt 3 ustawy³, są obowiązani do informowania, w terminie do dnia 30 września każdego roku, dyrektora szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka, o realizacji tego obowiązku spełnianego w przedszkolu za granicą lub przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce.

W przypadku dziecka, które podlega obowiązkowi szkolnemu rodzic powinien powiadomić dyrektora szkoły podstawowej lub gimnazjum, w obwodzie których dziecko mieszka, o wyjeździe i przewidywanym czasie pobytu dziecka za granicą, a w przypadku dziecka, które podlega obowiązkowi nauki powinien powiadomić gminę, na terenie której dziecko mieszka. Rodzice dziecka podlegającego obowiązkowi szkolnemu, na mocy art. 18 ust. 1 pkt 4 ustawy³, są obowiązani do informowania, w terminie do dnia 30 września każdego roku, dyrektora szkoły podstawowej lub gimnazjum, w obwodzie których dziecko mieszka, o realizacji obowiązku szkolnego spełnianego w szkole za granicą, w tym na podstawie umów międzynarodowych lub porozumień o współpracy bezpośredniej zawieranych przez szkoły, jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej lub w ramach programów edukacyjnych Unii Europejskiej oraz o realizacji obowiązku szkolnego spełnianego w szkole przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce.

Ze względu różniące się w wielu krajach przepisy, rodzic powinien przed planowanym wyjazdem zasięgnąć informacji w ambasadzie lub konsulacie kraju, do którego ma zamiar wraz z dzieckiem wyjechać, o dokumentach, które będą niezbędne do przyjęcia dziecka do szkoły w kraju pobytu.

Jeśli dziecko uczęszczało do szkoły, rodzic powinien dokonać legalizacji dokumentów przeznaczonych do obrotu prawnego z zagranicą.

IX. Spełnianie rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki w przedszkolach i szkołach poza granicami kraju oraz w przedszkolach i szkołach przy przedstawicielstwach innych krajów znajdujących się na terenie Polski.

Zgodnie z obowiązującym prawem i w myśl art. 16 ust. 5b pkt 2 ustawy³ obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązek szkolny i obowiązek nauki mogą być spełniane przez uczęszczanie dzieci i młodzieży odpowiednio do przedszkola lub szkoły za granicą, w tym na podstawie umów międzynarodowych lub porozumień o współpracy bezpośredniej zawieranych przez szkoły, jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej lub w ramach programów edukacyjnych Unii Europejskiej, a także odpowiednio w przedszkolach lub szkołach przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce.

X. Skutki prawne pozostawienia dziecka przez rodziców wyjeżdżających do pracy za granicą.

Niewątpliwym jest, że pozostawienia dziecka przez rodziców wyjeżdżających do pracy za granicą bez ustanowienia opieki faktycznej (uregulowanej prawnie przez Sąd Rodzinny), stanowi zagrożenie dla dobra dziecka.

Pozostawienie dziecka bez ustanowionej prawnie opieki, zgodnie z art. 572 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego¹², daje podstawę do zawiadomienia sądu opiekuńczego. Obowiązek zawiadomienia dotyczy każdego komu znane jest zdarzenie uzasadniające wszczęcie postępowania z urzędu (art. 572 § 1 ustawy¹²), a przede wszystkim obowiązek ten ciąży na organach samorządu i administracji rządowej, organach Policji, placówkach oświatowych, opiekunach społecznych (art. 572 § 2 ustawy¹²).

Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, to zgodnie z art. 109 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy¹³ sąd opiekuńczy może zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń, określić, jakie czynności nie mogą być przez rodziców dokonywane bez zezwolenia sądu, albo poddać rodziców innym ograniczeniom, jakim podlega opiekun, poddać wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego, skierować małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo do innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi lub zarządzić umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej. A w razie przemijającej przeszkody w wykonywaniu władzy rodzicielskiej sąd opiekuńczy może orzec jej zawieszenie (art. 110 § 1 ustawy¹³).

Pozostawienie dziecka przez rodziców wyjeżdżających do pracy za granicą bez ustanowienia opieki faktycznej (uregulowanej prawnie przez Sąd Rodzinny) może przyczynić się do pozbawienia ich władzy rodzicielskiej (art. 111 § 1 ustawy¹³).

Pozostawienie dziecka przez rodziców wyjeżdżających za granicę może być również uznane jako zaniedbanie przez nich obowiązków, które wynikających z art. 14b ust. 1 i art.18 ustawy³.

Zgodnie z przytoczonym przepisem (art. 14b ust. 1 ustawy³) rodzice dziecka podlegającego obowiązkowi rocznego przygotowania przedszkolnego obowiązani są do dopełnienia czynności związanych ze zgłoszeniem dziecka do przedszkola lub oddziału przedszkolnego zorganizowanego w szkole podstawowej, zapewnienia regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia, informowania, w terminie do dnia 30 września każdego roku, dyrektora szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka, o realizacji tego obowiązku spełnianego w przedszkolu za granicą lub w przedszkolu przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce, a także zapewnienia dziecku warunków nauki określonych w zezwoleniu wydanym na podstawie art. 16 ust. 7a ustawy³.

Rodzice dziecka podlegającego obowiązkowi szkolnemu, na mocy art. 18 ust. 1 ustawy³ są obowiązani do dopełnienia czynności związanych ze zgłoszeniem dziecka do szkoły, zapewnienia regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia szkolne, zapewnienia dziecku warunków umożliwiających przygotowywanie się do zajęć oraz informowania, w terminie do dnia 30 września każdego roku, dyrektora szkoły podstawowej lub gimnazjum, w obwodzie których dziecko mieszka, o realizacji obowiązku szkolnego spełnianego w szkole za granicą, w tym na podstawie umów międzynarodowych lub porozumień o współpracy bezpośredniej zawieranych przez szkoły, jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej lub w ramach programów edukacyjnych Unii Europejskiej, a także spełnianego w szkole przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce. Na rodzicach dziecka realizującego obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą ciąży też obowiązek zapewnienia dziecku warunków nauki określonych w zezwoleniu wydanym na podstawie art. 16 ust. 8 ustawy³.

Rodzice młodzieży podlegającej obowiązkowi nauki, na żądanie wójta gminy (burmistrza, prezydenta miasta), na terenie której dziecko mieszka, są zobowiązani, zgodnie z art. 18 ust. 2 do powiadomienia organów gminy o formie spełniania obowiązku nauki i zmianach w tym zakresie.

Niespełnianie obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego, obowiązku nauki w myśl art. 20 ust.1 ustawy³ podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, tj. podlega sankcjom na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji¹⁴.

Zgodnie z art. 20 ust. 2 ustawy³ przez pojęcie niespełnienia obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki rozumie się nieusprawiedliwioną nieobecność w okresie jednego miesiąca na co najmniej 50% obowiązkowych zajęć edukacyjnych w przedszkolu (oddziale przedszkolnym zorganizowanym w szkole podstawowej), szkole podstawowej, gimnazjum, szkole ponadgimnazjalnej lub placówce oraz zajęć w przypadku spełniania obowiązku nauki przez uczęszczanie na zajęcia lub w celu przygotowania zawodowego.

W świetle przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji wierzycielem obowiązku:

- rocznego przygotowania przedszkolnego i szkolnego do ukończenia przez dziecko nauki w szkole podstawowej - jest dyrektor publicznej szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka,

- szkolnego w stosunku do absolwenta szkoły podstawowej - jest dyrektorem publicznego gimnazjum, w obwodzie którego dziecko mieszka,
- nauki – jest organem gminy (jej organem wykonawczym, tj. wójt, burmistrz, prezydent miasta), w której dziecko ma miejsce zamieszkania.

Na mocy art. 19 ustawy³ należy uznać, że organem egzekucyjnym w zakresie wszystkich obowiązków edukacyjnych jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta.

W celu egzekwowania spełniania przez dziecko obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego, obowiązku nauki, na rodziców, zgodnie z art. 1a pkt 12 lit. b ustawy¹⁴ może być nałożona grzywna w celu przymuszenia lub przymus bezpośredni.

Zgodnie z art. 121 § 1 ustawy¹⁴ grzywna w celu przymuszenia, jako świadczenie pieniężne określone przez organ egzekucyjny może być nakładana kilkakrotnie w tej samej lub wyższej kwocie. Nieuiszczenie grzywny w terminie podlega ściągnięciu w trybie egzekucji należności pieniężnych, określonych w ustawie¹⁴ (art. 124 § 1 ustawy¹⁴), a zatem powoduje wszczęcie kolejnego postępowania egzekucyjnego.

Przymus bezpośredni, w myśl art. 148 § 1 ustawy¹⁴ polega na doprowadzeniu do wykonania obowiązku podlegającego egzekucji drogą zagrożenia zastosowania lub drogą zastosowania bezpośrednio skutecznych środków, nie wyłączając siły fizycznej, w celu usunięcia oporu zobowiązanego i oporu innych osób, które stoją na przeszkodzie wykonaniu obowiązku. Odnośnie do egzekwowania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego, obowiązku nauki, jego zastosowanie może polegać np. na przymusowym doprowadzeniu dziecka do przedszkola lub oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej lub odpowiedniego typu szkoły, w której dziecko powinno realizować obowiązek szkolny lub obowiązek nauki. Przy wykonaniu tego środka egzekucyjnego organ gminy jako organ egzekucyjny (art. 19 ustawy³) może posłużyć się Policją lub Strażą Miejską, co nie wyklucza możliwości podjęcia czynności wykonawczych bezpośrednio przez organ egzekucyjny, tj. przez pracownika urzędu gminy.

XI. Zasady nostryfikacji świadectw szkolnych.

Warunki i tryb nostryfikacji świadectw szkolnych i świadectw maturalnych uzyskanych za granicą oraz rodzaje świadectw szkolnych i świadectw maturalnych uzyskanych za granicą, które uznaje się za równorzędne ze świadectwami określonymi w ustawie³, bez obowiązku przeprowadzania nostryfikacji określa rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 6 kwietnia 2006 r. w sprawie nostryfikacji świadectw szkolnych i świadectw maturalnych uzyskanych za granicą¹⁰.

Zgodnie z § 2 rozporządzenia¹⁰ nostryfikacji świadectw uzyskanych za granicą dokonuje kurator oświaty, właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o nostryfikację, a w przypadku braku takiego miejsca - kurator oświaty właściwy ze względu na siedzibę instytucji, w której osoba zamierza złożyć świadectwo uzyskane za granicą, zwany dalej "organem nostryfikacyjnym".

Osoba ubiegająca się o nostryfikację świadectwa uzyskanego za granicą składa we właściwym kuratorium oświaty:

- wniosek o przeprowadzenie nostryfikacji (§ 14 ust. 1 rozporządzenia¹⁰)
- oryginał świadectwa albo jego duplikat zalegalizowany przez konsula Rzeczypospolitej Polskiej urzędującego w państwie, w którym został wydany dokument (§ 14 ust. 1 rozporządzenia¹⁰), a w przypadku świadectwa uzyskanego za granicą, które zostało wydane przez instytucję działającą w systemie edukacji państwa będącego stroną Konwencji znoszącej wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych, sporządzonej w Hadze dnia 5 października 1961 r.¹⁵, należy złożyć oryginał świadectwa albo jego duplikat, albo kopię potwierdzoną notarialnie za zgodność z oryginałem z umieszczoną na dokumencie albo dołączoną apostille. W przypadku złożenia kopii świadectwa potwierdzonej notarialnie za zgodność z oryginałem, należy przedstawić do wglądu oryginał świadectwa albo jego duplikat. (§ 14 ust. 3 rozporządzenia¹⁰)

Jeżeli instytucja, która wydała świadectwo za granicą, działa w systemie edukacji innego państwa niż to, na którego terytorium prowadzone było kształcenie, oryginał świadectwa albo jego duplikat, powinien być zalegalizowane przez: konsula Rzeczypospolitej Polskiej urzędującego w państwie, w którym działa szkoła, albo konsula Rzeczypospolitej Polskiej urzędującego w państwie, w którego systemie edukacji działa szkoła, albo akredytowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przedstawicielstwo dyplomatyczne lub urząd konsularny państwa, w którego systemie edukacji działa szkoła, lub akredytowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przedstawicielstwo dyplomatyczne lub urząd konsularny państwa, w którym prowadzone było kształcenie. (§ 14 ust. 2 rozporządzenia¹⁰)

- oświadczenie, że świadectwo to nie stanowiło dotychczas przedmiotu postępowania nostryfikacyjnego w Polsce (§ 14 ust. 1 rozporządzenia¹⁰), gdyż nostryfikacja tego samego świadectwa uzyskanego za granicą może być przeprowadzona tylko raz (§ 17 rozporządzenia¹⁰).
- dokument przedstawiający przebieg kształcenia, obejmujący w szczególności wykaz zajęć edukacyjnych ze wskazaniem uzyskanych z nich ocen oraz liczby godzin przeznaczonych na realizację zajęć edukacyjnych – w przypadku uznania świadectw ukończenia szkoły za granicą za równorzędne świadectwu ukończenia polskiej publicznej zasadniczej szkoły zawodowej, polskiego publicznego liceum ogólnokształcącego, polskiego publicznego liceum profilowanego, polskiego publicznego technikum i polskiej publicznej szkoły policealnej (§ 5-8, § 11 i § 14 ust. 4 rozporządzenia¹⁰)
- potwierdzenie uprawnienia do ubiegania się o przyjęcie na studia wyższe do każdego typu szkół wyższych wydane przez władze oświatowe państwa, w którego systemie edukacji wydano świadectwo, albo akredytowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przedstawicielstwo dyplomatyczne lub urząd konsularny państwa, w którego systemie edukacji wydano świadectwo, albo konsula Rzeczypospolitej Polskiej urzędującego w państwie, w którego systemie edukacji wydano świadectwo – w przypadku, gdy na świadectwie ukończenia szkoły lub świadectwie maturalnym uzyskanym za granicą brak jest adnotacji stwierdzającej uprawnienie do ubiegania się o przyjęcie na studia wyższe do każdego typu szkół wyższych

w państwie, w którego systemie edukacji działa instytucja wydająca świadectwo. (§ 9 i § 14 ust. 5 rozporządzenia¹⁰)

- tłumaczenie na język polski świadectwa (dyplomu) i innych dokumentów wydanych w języku obcym sporządzonym lub poświadczonym przez tłumacza przysięgłego wpisanego na listę tłumaczy przysięgłych prowadzoną przez Ministra Sprawiedliwości albo konsula Rzeczypospolitej Polskiej urzędującego w państwie, w którym został wydany dokument. (§ 14 ust. 6 rozporządzenia¹⁰)

Po stwierdzeniu spełnienia wszystkich wymagań osoba ubiegająca się o nostryfikację świadectwa szkolnego lub świadectwa maturalnego uzyskanego za granicą otrzymuje zaświadczenie stwierdzające równorzędność świadectwa z polskim odpowiednikiem (§ 15 ust. 1 rozporządzenia¹⁰). Zaświadczenie jest ważne łącznie z oryginałem świadectwa uzyskanego za granicą albo jego duplikatem (§ 15 ust. 3 rozporządzenia¹⁰).

Za równorzędne polskiemu świadectwu dojrzałości, bez obowiązku przeprowadzania nostryfikacji, uznaje się zgodnie z § 10 rozporządzenia¹⁰ dyplomy IB (International Baccalaureate), wydawane przez organizację International Baccalaureate Organization w Genewie oraz dyplomy EB (European Baccalaureate), wydawane przez Szkoły Europejskie zgodnie z Konwencją sporządzoną w Luksemburgu dnia 21 czerwca 1994 r. o statusie Szkół Europejskich.

XII. Legalizacja dokumentów.

Legalizacji dokumentów przeznaczonych do obrotu prawnego z zagranicą dokonuje się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 14 marca 2005 r. w sprawie zasad wydawania oraz wzorów świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych, sposobu dokonywania ich sprostowań i wydawania duplikatów, a także zasad legalizacji dokumentów przeznaczonych do obrotu prawnego z zagranicą oraz zasad odpłatności za wykonywanie tych czynności¹⁶.

Zgodnie z § 18 ust. 1 rozporządzenia¹⁶ legalizacji świadectw, dyplomów i indeksów wydanych przez szkoły, dokonuje kurator oświaty właściwy ze względu na siedzibę szkoły, która wydała dokument.

Legalizacji świadectw dojrzałości, aneksów do świadectw dojrzałości, dyplomów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, zaświadczeń oraz świadectw ukończenia szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum ogólnokształcącego na podstawie egzaminów eksternistycznych przeznaczonych do obrotu prawnego z zagranicą, wydawanych przez komisje okręgowe oraz świadectw wydawanych przez szkoły, zespoły szkół i szkolne punkty konsultacyjne przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej dokonuje minister właściwy do spraw oświaty i wychowania (§ 18 ust. 1 rozporządzenia¹⁶).

Za legalizację dokumentu przeznaczonego do obrotu prawnego z zagranicą pobierana jest opłata w wysokości równej kwocie opłaty skarbowej od legalizacji dokumentu. (§ 19 ust. 3 rozporządzenia¹⁶).

XIII. Opieka nad rodziną i dzieckiem.

Opiekę nad rodziną i dzieckiem reguluje ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej¹⁷. W myśl cyt. ustawy (art. 70 ust. 1) rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań oraz dziecku z tej rodziny udziela się pomocy, w szczególności w formie:

- poradnictwa rodzinnego;
- terapii rodzinnej rozumianej jako działania psychologiczne, pedagogiczne i socjologiczne, mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania jej zadań;
- pracy socjalnej;
- zapewnienia dzieciom opieki i wychowania poza rodziną.

Rodzina, zgodnie z art. 70 ust. 2 ustawy¹⁷ otrzymuje pomoc w szczególności przez działania:

- specjalisty przygotowanego do pracy z rodziną lub w środowisku lokalnym;
- placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego;
- innych podmiotów, których działanie daje potrzebne wsparcie dziecku i rodzinie.

Zgodnie z zapisami ustawy³ i wydanymi do niej aktami wykonawczymi zadaniem szkoły/placówki jest także udzielanie pomocy uczniom, rodzicom i rodzinie dziecka. I tak np. pomocnicza funkcja wychowawcza szkoły wobec rodziny została zawarta już w art. 1 pkt 2 ustawy³, zakres podmiotowy pomocy materialnej dla uczniów w art. 90b ustawy³, a wspieranie systemu oświaty przez organizacje pozarządowe, w tym organizacje harcerskie, a także osoby prawne prowadzące statutową działalność w zakresie oświaty i wychowania w art. 2a ust. 1 ustawy³. Również wiele aktów wykonawczych do ustawy³ mówi o sposobach i formach pomocy jaka powinna być udzielana uczniom, rodzicom i rodzinie dziecka. Jednym z ważniejszych rozporządzeń mówiących o udzielanej pomocy jest rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach¹⁸, z którego wynika, że rodzicom i uczniom może być udzielona pomoc psychologiczno-pedagogiczna polegająca m.in. na wspieraniu uczniów, metodami aktywnymi, w dokonywaniu wyboru kierunku dalszego kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej oraz udzielaniu informacji w tym zakresie, wspieraniu rodziców w działaniach wyrównujących szanse edukacyjne ucznia i w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, a także na umożliwianiu rozwijania umiejętności wychowawczych rodziców oraz podejmowaniu działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych. Innym przykładem rozporządzenia, w którym określono pomoc w stosunku do rodziców (m.in. wsparcia w procesie pełnej akceptacji niepełnosprawnego dziecka, rozpoznawania jego zachowań i ich odpowiedniej interpretacji oraz prawidłowej reakcji na nie) jest rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 4 kwietnia 2005 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci¹⁹.

Pomimo jednak zapisów w ustawie³ i aktach do niej wykonawczych o udzielanej uczniowi, jego rodzicom i rodzinie pomocy najważniejszą w zakresie opieki nad rodziną i dzieckiem jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej¹⁷.

-
- ¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 z późn.zm.)
 - ² Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r., nr 120, poz. 526 z późn.zm.)
 - ³ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 z późn.zm.)
 - ⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 1997 r. w sprawie zasad organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim (Dz. U. z 1997 r., Nr 14, poz. 76)
 - ⁵ Ustawa z dnia 17 czerwca 1966. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2005 r., Nr 229, poz. 1954 z późn. zm.)
 - ⁶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. z 2002 r., Nr 23, poz. 225 z późn.zm.)
 - ⁷ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 1 lipca 2002 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz.U. z 2002 r., Nr 113, poz. 988 z późn.zm.)
 - ⁸ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 lutego 2004 r. w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do szkół publicznych oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych (Dz. U. z 2004 r., Nr 26, poz. 232)
 - ⁹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 października 2001 r. w sprawie przyjmowania osób niebędących obywatelami polskimi do publicznych przedszkoli, szkół, zakładów kształcenia nauczycieli i placówek (Dz. U. z 2001 r., Nr 131, poz. 1458)
 - ¹⁰ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 6 kwietnia 2006 r. w sprawie nostryfikacji świadectw szkolnych i świadectw maturalnych uzyskanych za granicą (Dz. U. z 2006 r., Nr 63, poz. 443)
 - ¹¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 2 września 2004 r. w sprawie organizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą (Dz. U. z 2004 r., Nr 194, poz. 1986)
 - ¹² Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 1964 r., Nr 43, poz. 296 z późn.zm.)
 - ¹³ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964 r., Nr 9, poz. 59 z późn.zm.)
 - ¹⁴ Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2005 r., Nr 226, poz. 1954 z późn.zm.)
 - ¹⁵ Konwencja znosząca wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych, sporządzonej w Hadze z dnia 5 października 1961 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 112, poz. 938 i 939)
 - ¹⁶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 14 marca 2005 r. w sprawie zasad wydawania oraz wzorów świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych, sposobu dokonywania ich sprostowań i wydawania duplikatów, a także zasad legalizacji dokumentów przeznaczonych do obrotu prawnego z zagranicą oraz zasad odpłatności za wykonywanie tych czynności (Dz. U. z 2005 r. Nr 58, poz. 504 z późn.zm.)
 - ¹⁷ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2008 r., Nr 115, poz. 728 z późn.zm.)
 - ¹⁸ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r., Nr 11, poz. 114)
 - ¹⁹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 4 kwietnia 2005 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci (Dz. U. z 2005 r. Nr 68 poz. 587)

Opracowano przy wykorzystaniu:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 z późn.zm.)
- Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r., nr 120, poz. 526 z późn.zm.)
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 z późn.zm.)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 1997 r. w sprawie zasad organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim (Dz. U. z 1997 r., Nr 14, poz. 76)
- Ustawa z dnia 17 czerwca 1966. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2005 r., Nr 229, poz. 1954 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. z 2002 r., Nr 23, poz. 225 z późn.zm.)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 1 lipca 2002 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz.U. z 2002 r., Nr 113, poz. 988 z późn.zm.)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 lutego 2004 r. w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do szkół publicznych oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych (Dz. U. z 2004 r., Nr 26, poz. 232)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 października 2001 r. w sprawie przyjmowania osób niebędących obywatelami polskimi do publicznych przedszkoli, szkół, zakładów kształcenia nauczycieli i placówek (Dz. U. z 2001 r., Nr 131, poz. 1458)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 6 kwietnia 2006 r. w sprawie nostryfikacji świadectw szkolnych i świadectw maturalnych uzyskanych za granicą (Dz. U. z 2006 r., Nr 63, poz. 443)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 2 września 2004 r. w sprawie organizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą (Dz. U. z 2004 r., Nr 194, poz. 1986)
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 1964 r., Nr 43, poz. 296 z późn.zm.)
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964 r., Nr 9, poz. 59 z późn.zm.)
- Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2005 r., Nr 226, poz. 1954 z późn.zm.)
- Konwencja znosząca wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych, sporządzonej w Hadze z dnia 5 października 1961 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 112, poz. 938 i 939)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 14 marca 2005 r. w sprawie zasad wydawania oraz wzorów świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych, sposobu dokonywania ich sprostowań i wydawania duplikatów, a także zasad legalizacji dokumentów przeznaczonych do obrotu prawnego z zagranicą oraz zasad odpłatności za wykonywanie tych czynności (Dz. U. z 2005 r. Nr 58, poz. 504 z późn.zm.)
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2008 r., Nr 115, poz. 728 z późn.zm.)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r., Nr 11, poz. 114)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 4 kwietnia 2005 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomagania rozwoju dzieci (Dz. U. z 2005 r. Nr 68 poz. 587)
- Ustawa o systemie oświaty. Komentarz. - Mateusz Pilich, Wolters Kluwer Polska - ABC, Warszawa 2008
- Informacje umieszczone na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej <http://www.men.gov.pl>
- zakładka: Współpraca międzynarodowa
- Informacje umieszczone na stronie internetowej <http://www.powroty.gov.pl>